

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / AVGUST / 8-SON,
II-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, avgust.
II-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNING AHAMIYATI.....	12
Usmonova Zarina	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING HUQUQIY MEXANIZMLARI VA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	19
Zaripova Sabrina Zafar qizi	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK TARMOG'IDA INTEGRATSIYALASHGAN MENEJMENT TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA ASOSIDA JORIY ETISH: SAMARADORLIK, TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR.....	25
Sobirov Shohruh Shuxratovich	
ISTE'MOLCHILAR ORASIDA IJTIMOIIY TARMOQLARDAGI QISQA FORMATLI VIDEOKONTENTNING IMPULSIV XARID XATTI-HARAKATLARIGA TA'SIRI.....	30
Ra'no Balxiboyeva Davron qizi	
KAPITAL BOZORI ORQALI TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH YO'LLARI.....	40
Otabek Oltiboyev	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RAQAMLASHTIRISHNING YALPI TALAB O'ZGARISHIGA TA'SIRI TAHLILI.....	45
Ochilov Laziz Siddiqovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ SIYOSATINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA YANGI ISLOHOTLARNING MAKROIQTISODIY TAHLILI.....	54
Sanakulova Iroda Abrorovna	
GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA CHO'L YAYLOVLARI IXTISOSLASHUVINI MOSLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI VA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA (O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QIZILQUM CHO'L YAYLOVLARI MISOLIDA)	61
Kozokov Najmiddin Isomiddinovich	
XALQARO OLIY TA'LIM TIZIMLARIDA UNIVERSITET BOSHQARUVINING TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL AVTONOMIYA, HISOBDOIRLIK VA STRATEGIK BOSHQARUV MODELLARI	68
Tursunmuratov Sherzod Turdimuratovich	
THREE GENERATIONS OF REFORM: GOVERNANCE PARADIGMS AND THE MEASUREMENT GAP IN UZBEKISTAN'S SUSTAINABLE DEVELOPMENT TRANSITION	76
Salakhutdinova Yulduz Golibovna	
ГЕНЕРАТИВНЫЙ ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГА	82
Умарова Нозанин Алишерзода	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	88
Sapayev Abduljalol Odinayevich	
TIJORAT BANKLARIDA TO'LOV TIZIMLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH	96
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li	
UMUMIY IQTISODIY MUVOZANAT NAZARIYASINING ZAMONAVIY TALQINI.....	102
Murodov Alisher Murodjon o'g'li	
РОЛЬ СИСТЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И НАПРАВЛЕНИЯ ЕЁ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	106
Уралова Сожида Анвар кизи	
JIZZAX VILOYATI TURIZMINING RIVOJLANISH DINAMIKASI, TUZILMASI VA ISTIQBOLLARI (2016–2024-YILLAR)	112

Mamadiyorov Adhamjon Qo'chqar o'g'li KREATIV INDUSTRIYALARNI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI VA DAROMADLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	121
Ulug'bekov Sardorbek Ulug'bekovich TIJORAT BANKLARIDA KREDITLASH AMALIYOTI SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	128
Turdiyev Eralijon Muxtarovich OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BUDJETDAN TASHQARI TUSHUMLAR AUDITINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	134
Abduraxmonov Saidqosimxon Abduhamid o'g'li CHAKANA BANK XIZMATLARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING NAZARIY JIHATLARI	138
Asqarov Fayzullo G'iyosiddin o'g'li RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BILIM VA MALAKALARNI RAQAMLI BAHOLASH TIZIMINING NAZARIY-IQTISODIY ASOSLARI	148
Abdiyev Nosir Raximovich Muzaffarova Mohira Nuraliyevna O'ZBEKISTON BANK SEKTORIDA MOLIYAVIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	154
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li SURXONDARYO VILOYATIDA TURIZM INFRATUZILMASINING HUDUDIIY RIVOJLANISH DARAJASINI QIYOSIY BAHOLASH	160
Omonova Nigora Bahodir qizi ZAMONAVIY TO'LOV TIZIMLARINING INSTITUTSIONAL RIVOJLANISHINI STRATEGIK BOSHQARISH MEXANIZMLARI	167
Iskandarov Xurshid Iskandarovich TEXNOLOGIK AVLOD ALMASHINISHI SHAROITIDA ALOQA KORXONALARI TOVAR-MODDIY ZAXIRALARINING QADRSIZLANISHINI HISOBGA OLISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Jamilov Jushqin Jonon o'g'li SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISH DARAJASINI ANFIS ASOSIDA MODELLASHTIRISH	181
Avazova Nafisa Namazovna O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING RAQAMLI RIVOJLANISHINI BAHOLASH: O'ZSME-DDI MODULINING METODOLOGIYASI VA AMALIY JORIY ETISH MEXANIZMI	186
Rajabov Sirojiddin Mansurovich ISLOM MOLIYASI TAMOYILLARINING IQTISODIY SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI	193
Kenjaeva Durdona Ravshan qizi ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ КАК ИНСТРУМЕНТ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	198
Аюбов Ойбек Улугбек угли YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHISHDA MA'LUMOTLAR TAHLILINI MATEMATIK MODELLASHTIRISH	204
Raximov Sarvarbek Abdumutalibjonovich KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH, ULARNI MOLIYALASHTIRISHNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA CHORA-TADBIRLARNING ASOSIY YO'NALISHLARI	211
Umarova Gulzodxon Qodirbekovna MEHMONXONA XO'JALIKLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRAL MEXANIZMI VA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	216
Rahimov Hasan Abdusaitovich NOMODDIY AKTIVLAR BO'YICHA OSHKORALIKNI TAKOMILLASHTIRISH VA MILLIY HISOBNI XALQARO STANDARTLAR BILAN UYG'UNLASHTIRISH	221

Ishankulov Izzatilla Nurillayevich SANOATLASHTIRISH ORQALI MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHDA UNUMDORLIK OMILI.....	226
Erkayev Akrom Normuxammadovich INNOVATSION O'ZGARISHLAR ASOSIDA AHOLI FAROVONLIGINI OSHIRISHNING 2030-YILGACHA MO'LJALLANGAN PROGNOZ SSENARIYLARI VA ULARNING SEZGIRLIK TAHLILI	232
Amrullayev Dadaxon ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ УЯЗВИМОСТИ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ И СТРУКТУРНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	237
Эркинбаева Камила Жавланбековна TIJORAT BANKLARI BIZNES MODELINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	243
Sh. Nurullayeva S. Narimonov OLIY TA'LIMDA RAQAMLI EKOTIZIMNI SHAKLLANTIRISHDAGI XAVF-XATARLAR (RISKLAR) VA BOSHQARUV MUAMMOLARI.....	249
Pirmanov Oxunjon Baxridin o'g'li НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	256
Шомуродов Равшан Турсункулович Хакимов Хафизбек Хамза угли Джумабаева Гаянэ Рахимовна YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA AVTOTRANSPORT XIZMATLARI BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI EKOLOGIK-IQTISODIY OMILLAR ASOSIDA OSHIRISH YO'LLARI	263
Sultanov Sulaymon Safarboy o'g'li TIJORAT BANKLARIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA UNI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	269
Abdushukurova Mehribonu Dilmurod qizi CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH, YER RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA AHOLINING XARID QOBILİYATI MUVOFIQLIGINI BAHOLASH	276
Ramazonov Zafar Ulug'bekovich ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА	281
Мирахмедова Мафтуна Ибрагимовна TIJORAT BANKLARIDA FOIZ SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING AMALIY JIHLTLARI.....	288
Orifova Dilnoza Obid qizi XALQARO KREDIT LINIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	295
Aliyev Bekzod Ilhomovich ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ УЧЁТА И АНАЛИЗА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ	301
Холикова Дурдона Бунёдjon кизи TOSHKENT VILOYATIDA ISHLAB CHIQRISH SOHASIDA KICHIK BIZNESNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HUDUDII DIFFERENSIATSIYASI	308
Salimov Burxoniddin IJTIMOIY-IQTISODIY ADOLATNI TA'MINLASHDA SINERGETIK YONDASHUV: ZANJIRLI ADOLAT KONSEPSIYASI.....	314
Alimov Nasimjon Hoshimovich AQLLI SHAHAR TIZIMIDA IJTIMOIY SOHA BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING TASHKILII-IQTISODIY MEXANIZMLARI.....	319

Radjabov Bunyod Abduxalilovich QO'SHILGAN QIYMATNI TAQSIMLASHNING SAMARALI SOLIQ MEKANIZMIGA OID XORIJ TAJRIBALARI.....	326
A.A. Bobomurodov O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT" TIZIMIGA O'TISH ZARURIYATI VA XIZMATLAR SOHASI UCHUN IQTISODIY AHAMIYATI.....	333
Y.M.Xalikov OLIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA AKADEMIK FAOLIYATNI BOSHQARISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI.....	342
Ixtiyorov Bekzod Zulfiqor o'g'li YOSHLARNING RAQAMLI MEHNAT PLATFORMALARIDA BARQAROR BANDLIGINI RISKKA ASOSLANGAN STRATEGIK BOSHQARISH.....	349
Palvonova Sevara Baxromovna RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	355
Almanov Ilhom Sultonovich MAKTABGACHA TA'LIM XIZMATLARINI GEYMIKATSIYALASH ASOSIDA TA'LIM SIFATI VA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH	362
Aslonova Rushano Ilxomovna KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY NATIJADORLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH.....	368
Tursunxo'jayeva Gulnoza Jamoliddin qizi HUDUDLARNING IQTISODIY RIVOJLANISHIDA ISTE'MOLCHILAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	374
Xolmatov Azamatjon Abdupattoyevich СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКСПОРТА В УЗБЕКИСТАНЕ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭКСПОРТНОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ	380
Муниса Турдибаева LOYIHA MENEJERLARINING SOFT SKILLS KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING LOYIHALAR IQTISODIY SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	394
Zairova Farida To'xtamurod qizi TIBBIY XIZMAT KO'RSATUVCHI KORXONALAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TIZIMIDAN FOYDALANISH.....	400
O'roqov Firdavs Ortiqniyoz o'g'li RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KORXONALAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	407
Jumaev Sohob Baxodirovich O'ZBEKISTONDA RAQAMLI VA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING TRANSFORMATSIYON MODEL.....	412
Murodullayeva Guljaxon A'zamjon qizi INSON KAPITALINI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI	418
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	426
Olimboyeva Nazokat Abdujabbor qizi KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARIDA INTEGRALLASHGAN RISKKA YO'NALTIRILGAN AUDIT MODELIDAN FOYDALANISH USLUBIYOTI.....	431
Muydinov Erkin Jamaldinovich MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INSTITUSIONAL MEKANIZMLARI	441
Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich YENGIL SANOAT KORXONALARINING EKSPORT FAOLIYATINI SOLIQ MEKANIZMLARI ASOSIDA MOLIVAVIY RAG'BATLANTIRISH	446

O'rinova Umida Qodirjonovna SOG'LIQNI SAQLASHNING YAGONA RAQAMLI EKOTIZIMIDA KIBERXAVFSIZLIK RISKLARINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	450
Turayeva Nafisa Odiljonovna XORAZM VILOYATIDA YER BOZORI INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	456
Ubaydov Mirshod Ismailovich O'ZBEKISTON UY-JOY BOZORIDA MOLIVAVIY PUFAX XAVFINI BAHOLASH: INTEGRAL INDEKSNII SHAKLLANTIRISH VA EKONOMETRIK TAHLIL	462
Botirov Islombek Ulug'bek o'g'li SUTCHILIKGA IXTISOSLASHGAN CHORVACHILIK KORXONALARIDA TANNARXNING BUXGALTERIYA HISOBINING OBYEKTI SIFATIDA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	467
Razzoqov Abbas Abdumalik o'g'li BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIVAVIY XATO VA NOMUVOFIQLIKLAR ICHKI AUDITINING INSTITUTIONAL-TASHKILII MEKANIZMI	472
Mulayev Farxod Alisherovich SHAHAR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK BARQARORLIK TAMOYILLARINI JORIY ETISH: MUAMMOLAR, INNOVATION YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR.....	477
Nurtayev Zaxriddin SANOATNING «DRAYVER» SOHALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI IQTISODII O'SISHNI JADALLASHTIRISH	482
Xolbozorov Muzraf Yusup o'g'li СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ЦИФРОВОГО СТРАХОВАНИЯ ТУРИСТСКИХ РИСКОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	489
Усманова Азиза Бахтиер кизи TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO'RSATILADIGAN XIZMATLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI.....	497
Rajabov Saidrasul Xalil o'g'li AYOLLAR TADBIRKORLIGI VA GENDER TENGLIGI: XITOI VA O'ZBEKISTON MEHNAT BOZORLARI TRANSFORMATSIYASI MISOLIDA	504
Xasanova Shaxzoda SOLIQ TIZIMIDA MARKIROVKALASH ORQALI XUFIYONA IQTISODIYOT VA SOLIQDAN QOCHISHNI QISQARTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	510
Ismailov Bobir Salomovich MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA BOSHQARUV HISOBOTI METODOLOGIYASINI SHAKLLANTIRISH KONSEPSIYALARI	517
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna HUDUDII IQTISODII TIZIMNI INNOVATION BOSHQARISHDA "INNOVATION EKOTIZIM" KONSEPSIYASI ASOSIDA ICHKI VA TASHQI MUHITLAR O'RTASIDAGI DINAMIK O'ZARO TA'SIRLARNI BAHOLASH.....	521
Xolov Azimjon ECONOMIC AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN TOURISM	530
Abdurashidova Mahfuza Tolibjon kizi TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	534
Kulboyeva Nargiz Majitovna SAVDO XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISHNING IQTISODII SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	545
Raxmanov Sherzod Shuxratovich АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ АУДИТА ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	552
Абдуллаева Ш.Э. Чернушкина Л.А. O'ZBEKISTONDA JADAL URBANIZATSIYA SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOT	

TAMOYILLARINI SHAHARSOZLIKKA INTEGRATSIYA QILISH.....	557
Azamiddin Quldashev	
MANAGEMENT OF CULTURAL HERITAGE IN TOURIST DESTINATIONS OF UZBEKISTAN: THE CASE OF THE NEWLY RESTORED IMAM AL-BUKHARI COMPLEX	562
Saidzoda Shakhlokhon Murodilloevna	
O'ZBEKISTONDA PENSIYA TIZIMINING HOZIRGI HOLATI VA MINTAQAVIY TAHLILI	568
Jumabayeva Kumush Botir qizi	
CIVIL-MILITARY COOPERATION AND SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN NIGERIA: A STATISTICAL ASSESSMENT OF EDUCATIONAL AND LEGAL POLICY OUTCOMES.....	578
Adams Adah Otakwu	
Muhammad Auwal Sule	
Blessing Onyanta Otakwu	
Mercy Omoo Otakwu	
SOCIAL CONDITIONS AND ORGANISED CRIMINALITY IN NIGERIA: IMPLICATIONS FOR LAW ENFORCEMENT AND SOCIAL POLICY	591
Adams Adah Otakwu	
Muhammad Auwal Sule	
TEMIR YO'L TRANSPORTI KORXONALARINING EKOLOGIK-IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODIK ASOSLARI.....	601
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
KICHIK BIZNESDA BANDLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI TIZIMLASHTIRISH VA BAHOLASHNING EKONOMETRIK YONDASHUVLARI.....	607
Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
KOMPETENSIYA MATRIKSINING MEHNAT BOZORIDAGI AHAMIYATI VA UNING O'ZBEKISTON UCHUN INSTITUTSIONAL JIHATLARI	616
Kurbanbayeva Sevara Marat qizi	
BYUDJET YO'QOTISHLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA KO'P O'LCHOVLI TASNIFI (RISK-MENEJMENT KONTEKSTIDA)	623
Jasur Nurmatov	
ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ТУРИСТСКОЙ ЭКОСИСТЕМЫ КАК ОСНОВА КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТУРИСТСКОЙ ИНДУСТРИИ УЗБЕКИСТАНА.....	630
Абзалова Нозимахон Нодирбек кизи	
XORIJIIY MAMLAKATLARNI SANOATLASHUV MODELLARINING QIYOSIY TAHLILI VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	636
Erkayev Akrom Normuxammadovich	
TIJORAT BANKLARINING KORXONALAR INNOVATSION-INVESTITSIYAVIY TALABLARINI TA'MINLASHDAGI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	642
Gafurova Dilshoda Farxotovna	
HUDUDLARNING IQTISODIY-IJTIMOIIY RIVOJLANISHIDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	646
Muxamadjanov Shaxriyor Solijon o'g'li	
IJTIMOIIY TARMOQLARDAGI MARKETING KONTENTINING ISTE'MOLCHILARNING XARID QILISH NIYATIGA TA'SIRINI BAHOLASH	652
Tilavkobilova Mehriniso Isomiddin qizi	
YASHIL LOYIHALARNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARINING TASNIFI VA ULARNING BANK TIZIMIDAGI O'RNI	658
Sobirov Bobur Oybek o'g'li	
ЦИФРОВАЯ ТАМОЖНЯ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА: ОТ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА К НАЦИОНАЛЬНЫМ ЦИФРОВЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	663
Сейдеметова Эльмира Оралбай кизи	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK-IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH USLUBIYOTI	667
Sharofiddinov Shohabbos Xayrullayevich	
O'ZBEKISTONDA MOLIAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA (IFRS) O'TISH SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TRANSFORMATSIYA QILISH MUAMMOLARI	675

To'rayeva Farida Rustam qizi	
TURIZM SOHASIDA INSON KAPITALI RESURLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI.....	680
Xakimova Zavqiya Umarbek qizi	
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI VA BIZNESNI RAQAMLASHTIRISH: MOLIYAVIY INKLYUZIYA, YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH VA SOLIQ TUSHUMLARI (XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON UCHUN TAVSIYALAR).....	684
Shonazarov Ashurali Akabayevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING YOPILISH XAVFINI BAHOLASH: OMILLI TAHLIL	691
Akbarova Barno Shuxratovna	
ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ И ЗА РУБЕЖОМ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ.....	697
Исматуллаев Акмаль Исматуллаевич	
BANK DAROMADLARI BARQARORLIGINING KAPITALLASHUV DARAJASIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	705
Tursunov Mustafo Mirzayevich	
CHAKANA SAVDODA NARX SHAKLLANISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	713
Xabibullayev Anvar Shovkat o'g'li	
GLOBAL IQTISODIYOTDA JANUBIY KOREYA MODEL: SAMSUNG VA HYUNDAI MISOLIDA KORPORATIV STRATEGIYALAR TAHLILI.....	719
Abdulaziz Xolmirzayev	
RIVOJLANAYOTGAN MAMLUKATLARDA TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	724
Ergashev Azizxon Avazxon o'g'li	
TIJORAT BANK KREDITLARI ASOSIDA MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	731
Shodiyev Odiljon Salim o'g'li	
АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ООО «SAM PULSAR DISTRIBUTORS»	736
Мусаева Шоира Азимовна	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MAJBURIYATLAR, DAROMADLAR VA XARAJATLAR HISOBINING AMALDAGI HOLATI.....	743
Saidova Kamolat Farhodovna	
TIJORAT BANKLARINING CHAKANA XIZMATLARI TAHLILI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	747
Axmedov Sardorbek Abdukarim o'g'li	
DEHQON-FERMERLARNING "ORGANIK BILIM" ELEKTRON PORTALI ORQALI ORGANIK QISHLOQ XO'JALIGI HAQIDA BILIM OLIISH IMKONIYATLARI.....	753
Shavqidinova Dilnavoz	
Abror Mamasadikov	
KORXONALARDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH VA MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY USULLARI	758
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA BOSHQARUV MEXANIZMLARINING O'RNI	764
Bazarov Diyor Gafurovich	
OLIV TA'LIM VA ILMIY TASHKIOTLARDI TEXNOLOGIYALAR TRANSFERI OFISLARINI NATIJAGA YO'NALTIRILGAN BOSHQARISH MEXANIZMI	772
Ergashev Rustam Rajabovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ УПРАВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ ГОСТИНИЧНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	780
Нигматова Сугдиена Жалолиддин кизи	
O'ZBEKISTONDA VOJXONA TO'LOVLARINING FISKAL-IQTISODIY MOHIYATI VA DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI	788
Sarmanov Orifjon Adiljonovich	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING KORXONALAR BOSHQARUV TIZIMIGA TA'SIRI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	794
Alimova Xurshida Nurmaxamatovna	
COST TYPE-DRIVEN LOGISTICS EQUILIBRIUM DECISIONS IN INTENSIVE GREEN PRODUCT SUPPLY CHAINS	799
Bai Mingyuan	
MILLIY IQTISODIYOTNING O'SISHNI TA'MINLASHDA INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING AHAMIYATI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	811
Fazliyev Farrux Faxriddinovich	
SELLYULOZA-QOG'OZ MAHSULOTLARI TANNARXINI SHAKLLANTIRISH VA MOLIYAVIY NATIJALARNI HISOBGA OLISHNING USLUBIY ASOSLARI	818
Abdurashidov Abdumurod Abduraxmonovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA RISKLARNI BOSHQARISH SALOHİYATINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH (NAVOIY VILOYATI MISOLIDA).....	824
Xamrokulov Sindor Qaxramonovich	
SAMARQAND VILOYATIDA TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNING 2030-YILGACHA BO'LGAN PROGNOZ SSENARIYLARI.....	830
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
KORXONALARNING RAQAMLI YETUKLIGINI INTEGRAL BAHOLASH METODIKASI VA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING INSTITUTSIONAL-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	835
Kungratov Ilmurod Qo'zibay o'g'li	
Abdullayev Munis Qurbonovich	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INSON KAPITALI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	843
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI ERTA OGOHLANTIRISH INDIKATORLARI ASOSIDA BAHOLASH VA STRESS-TESTLASH	849
Saidov Doniyor Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH FAOLIYATINI INNOVATSIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	856
B.B. Xanaliyev	

TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH FAOLIYATINI INNOVATSIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI

B.B. Xanaliyev
PhD, AT "Aloqabank"

ANNOTATSIYA. Tijorat banklarining kreditlash faoliyatini innovatsiyalar asosida takomillashtirish ularning ssuda kapitallari bozoridagi raqobatbardoshligini ta'minlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Overdraft, kontokorrent va forfeyting kabi zamonaviy kreditlash shakllaridan foydalanish bank mijozlarining kredit resurslariga bo'lgan ehtiyojlarini yanada to'liq qondirish, kredit xizmatlari ko'lamini kengaytirish hamda banklarning kredit operatsiyalaridan olinadigan daromadlarini oshirish imkonini beradi. O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarining kreditlash faoliyatida innovatsion moliyaviy instrumentlardan foydalanishning ahamiyati yoritilib, ularni amaliyotga keng joriy etish orqali kreditlash jarayonlarini takomillashtirish imkoniyatlari ilmiy jihatdan asoslangan.

Kalit so'zlar: tijorat banki, kreditlash, innovatsiya, overdraft, kontokorrent, forfeyting, kredit riski, foiz stavkasi, kredit operatsiyalari.

АННОТАЦИЯ. Совершенствование кредитной деятельности коммерческих банков на основе инноваций является одним из важных условий обеспечения их конкурентоспособности на рынке ссудного капитала. Использование современных форм кредитования, таких как овердрафт, контокоррент и форфейтинг, позволяет более полно удовлетворять потребности клиентов банков в кредитных ресурсах, расширять спектр кредитных услуг и увеличивать доходы банков от кредитных операций. Раскрыто значение применения инновационных финансовых инструментов в кредитной деятельности коммерческих банков Республики Узбекистан и научно обоснованы возможности совершенствования процессов кредитования посредством их широкого внедрения в банковскую практику.

Ключевые слова: коммерческий банк, кредитование, инновация, овердрафт, контокоррент, форфейтинг, кредитный риск, процентная ставка, кредитные операции.

ABSTRACT. Improving the lending activities of commercial banks through innovation is an important prerequisite for ensuring their competitiveness in the loan capital market. The use of modern lending instruments, such as overdrafts, current account credit facilities, and forfaiting, enables banks to more effectively meet their clients' demand for credit resources, expand the range of lending services, and increase income from lending operations. The importance of applying innovative financial instruments in the lending activities of commercial banks in the Republic of Uzbekistan is examined, and opportunities for improving lending processes through their broader implementation in banking practice are scientifically substantiated.

Keywords: commercial bank, lending, innovation, overdraft, current account credit facility, forfaiting, credit risk, interest rate, lending operations.

KIRISH

Mamlakat banklarining kreditlash faoliyatini innovatsiyalar asosida takomillashtirish zaruriyati bank xizmatlari ko'lamini kengaytirish, kreditlash jarayonlari samaradorligini oshirish hamda zamonaviy moliyaviy instrumentlardan foydalanishni rivojlantirish bilan belgilanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

S. Koppokning fikriga ko'ra, Buyuk Britaniya tijorat banklari kompaniyalarning tashqi iqtisodiy faoliyatini kreditlashda overdraft, lizing, kredit liniyasini ochish yo'li bilan kreditlash, onlayn kreditlash kabi innovatsion shakllardan keng foydalanadi [2].

D. Lopatinaning fikriga ko'ra, xalqaro faktoring tashqi savdoni moliyalashtirishning innovatsion shakli hisoblanadi. U nafaqat eksportyorning joriy faoliyatini kreditlash, balki uning kredit riskini minimallashtirish, xalqaro biznesni yuritish bilan bog'liq qonunchilik xususiyatlari, xorijiy til, debitor qarzdorlikni undirish tartibi, kontragent mamlakatidagi savdo amaliyoti kabi masalalarni samarali hal qilish imkonini ham beradi [3].

D. Bunkovskiyning fikriga ko'ra, Big Data raqamli texnologiyasidan mijozlar to'g'risidagi ma'lumotlarni tahlil qilishda foydalanish bankka bank mahsulotini potensial sotib oluvchining raqamli portretini (uning hayot tarzi, ehtiyojlari to'g'risidagi va boshqa ma'lumotlar) shakllantirish imkonini beradi. Hozirning o'zidayoq banklar ushbu ma'lumotlarni tahlil qilish orqali mijozlarga manzilli takliflar (kreditlar, kartalar) bermoqda. Keyinchalik mazkur imkoniyatdan reklama beruvchilar ham foydalanishi natijasida reklama samaradorligi oshadi, chunki bunda mijozlarning mavjud va kelgusidagi ehtiyojlarini to'laqonli qondirish imkoniyati yuzaga keladi hamda mijozlar bilan uzoq muddatli munosabatlar ta'minlanadi [4].

F. Axmedovning fikriga ko'ra, an'anaviy forfeytingni respublikamiz amaliyotida keng qo'llash imkoniyatlarini rivojlantirish uchun eksportchi va importchi korxonalarning xalqaro reyting agentliklari tomonidan beriladigan reyting baholariga ega bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday reyting baholarining mavjudligi ular tomonidan akseptlangan tijorat veksellarining xorijiy banklar tomonidan sotib olinishi imkoniyatlarini kengaytiradi [5].

I. Alimardonovning taklifiga ko'ra, kichik biznes subyektlarining tashqi savdo faoliyatini kreditlash amaliyotini takomillashtirish uchun ularning hujjatlashtirilgan akkreditivlar vositasida amalga oshiriladigan to'lovlarini tijorat banklarining muddatli va overdraft kreditlari hisobidan to'lash amaliyotini joriy etish maqsadga muvofiq [6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tijorat banklarining kreditlash faoliyatini innovatsiyalar asosida takomillashtirish jarayonlarini o'rganish uchun rasmiy statistik ma'lumotlar, tijorat banklarining yillik hisobotlari, Markaziy bankning ochiq ma'lumotlari hamda sohaga oid ilmiy tadqiqotlardan foydalanildi. Ma'lumotlarni yig'ishda hujjatlarni o'rganish, statistik kuzatuv va ikkilamchi ma'lumotlarni tanlab olish usullari qo'llanildi. Olingan ma'lumotlarni tahlil qilishda qiyosiy tahlil, statistik guruhlash, dinamik qatorlar tahlili hamda iqtisodiy-statistik usullardan foydalanildi. Shuningdek, kreditlash jarayoniga joriy etilayotgan raqamli texnologiyalar, kredit skoringi, masofaviy kreditlash va avtomatlashtirilgan baholash tizimlarining samaradorligi tegishli ko'rsatkichlarni o'zaro taqqoslash asosida baholandi. Tahlil natijalari asosida kreditlash faoliyatida innovatsion yechimlardan foydalanishning asosiy tendensiyalari aniqlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasi bank tizimi rivojlanishining zamonaviy bosqichida tijorat banklari kreditlashning quyidagi shakllaridan keng foydalanmoqda:

- mijozni alohida ssuda hisobvarag'idan bir martalik kreditlash;
- lizing;
- kredit liniyasini ochish yo'li bilan kreditlash;
- overdraft;
- faktoring.

Shu bilan birga, kreditlashning kontokorrent va forfeyting kabi innovatsion shakllarini respublikamiz banklari amaliyotiga joriy etish va ulardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Kreditlashning mijozni alohida ssuda hisobvarag'idan bir martalik kreditlash shaklida kredit summasi hisobidan to'lov bir marta to'liq amalga oshiriladi. Ya'ni, to'lovni kredit hisobidan bo'lib-bo'lib to'lashga ruxsat etilmaydi.

Kreditlashning ushbu shaklini yanada takomillashtirish quyidagi jihatlar bilan bog'liq:

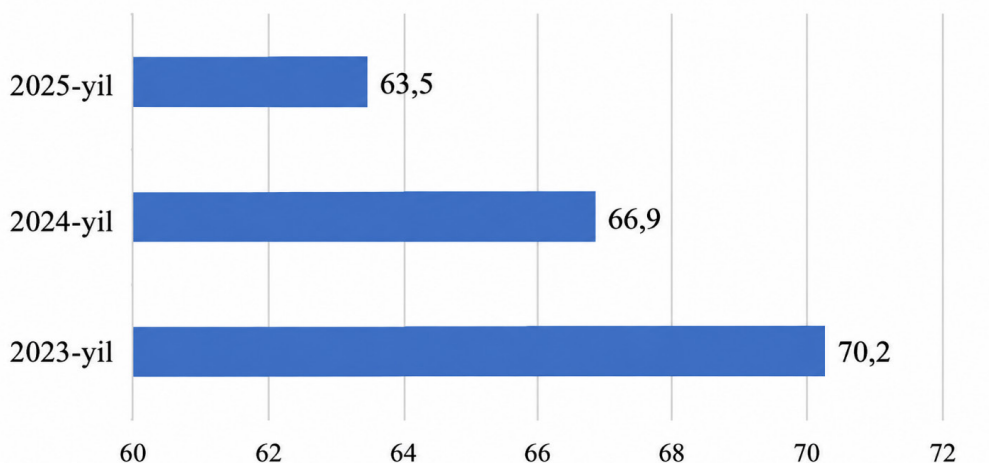
- tijorat bankining berilgan kreditdan foydalanish jarayonini nazorat qilish imkoniyatlarini yanada kengaytirish;
- mol yetkazib beruvchi tomonidan tovarlarni o'z vaqtida yetkazib berishni ta'minlash orqali kredit olgan mijozning kreditdan foydalanish samaradorligini oshirish;
- mijozning kredit olish uchun bankka takroriy murojaat qilish jarayonlarini soddalashtirish.

Overdraft krediti doimiy pul tushumiga ega bo'lgan, biroq asosiy joriy hisobvarag'ida qisqa muddatli pul mablag'lariga ehtiyoj yuzaga keladigan xo'jalik yurituvchi subyektlarga beriladi.

Overdraft krediti nisbatan yuqori risk darajasiga ega bo'lgan kredit turi hisoblanganligi sababli, uning foiz stavkasi bankning muddatli kreditlari bo'yicha foiz stavkalariga nisbatan yuqoriroq bo'lishi mumkin.

Overdraft krediti, odatda, ta'minotsiz bo'ladi. Buning sababi shundaki, tijorat banki mijozning joriy hisobvarag'ida pul mablag'lariga ehtiyoj qachon va qancha miqdorda yuzaga kelishini oldindan aniq belgilashi murakkab hisoblanadi.

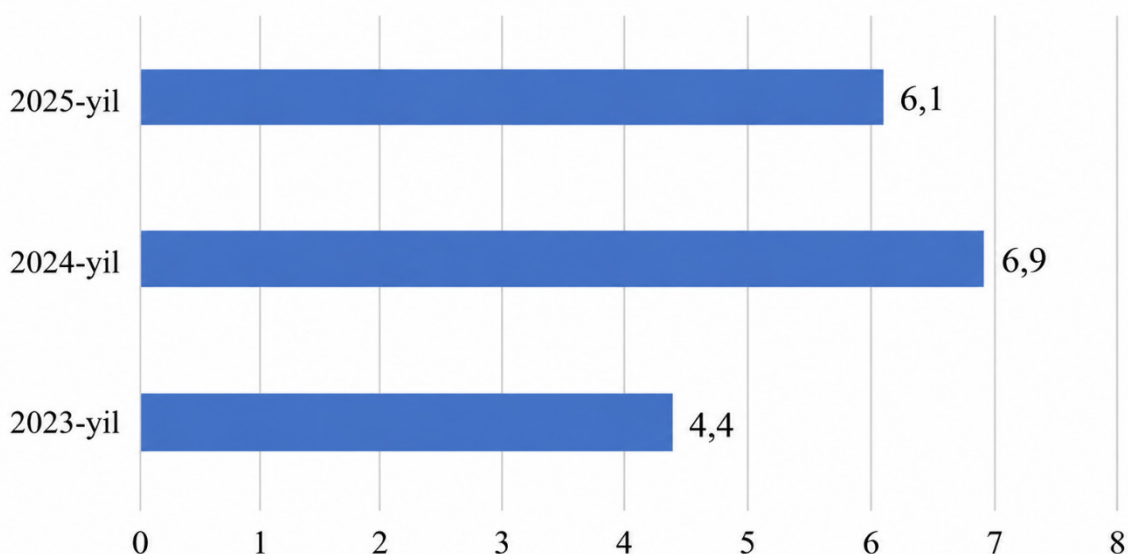
Kreditlar berish O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarining asosiy faoliyat yo'nalishlaridan biri hisoblanadi va hozirgi kunda kreditlar tijorat banklari aktivlari tarkibida yuqori salmoqni egallaydi (1-rasm).

1-rasm. O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari aktivlari tarkibida kreditlarning salmog'i, foizda¹

1-rasmda keltirilgan ma'lumotlardan ko'rinadiki:

- respublikamiz tijorat banklari brutto aktivlari tarkibida kreditlarning salmog'i 2023–2025-yillarda nisbatan yuqori darajada bo'lgan;
- mamlakat tijorat banklari brutto aktivlari tarkibida kreditlarning salmog'i 2023–2025-yillarda pasayish tendensiyasiga ega bo'lgan. Mazkur holat ushbu davrda qimmatli qog'ozlarga yo'naltirilgan investitsiyalarning respublikamiz tijorat banklari brutto aktivlari tarkibidagi salmog'i oshish tendensiyasiga ega bo'lganligi bilan izohlanadi.

2-rasm. O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari tomonidan yuridik shaxslarga berilgan kreditlarning umumiy hajmida innovatsion kreditlarning ulushi, foizda²

2-rasm ma'lumotlaridan ko'rinadiki, O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari tomonidan yuridik shaxslarga berilgan kreditlarning umumiy hajmida innovatsion kreditlarning ulushi 2023–2025-yillarda ularni yanada kengaytirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatgan. Shuningdek, brutto kreditlar hajmida innovatsion kreditlarning salmog'i 2025-yilda 2024-yilga nisbatan pasaygan. Mazkur holat mamlakat banklarining kreditlash faoliyatini

¹ Rasm muallif tomonidan O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining statistik ma'lumotlari asosida tuzilgan.

² Rasm muallif tomonidan O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining statistik ma'lumotlari asosida tuzilgan.

innovatsiyalar asosida yanada takomillashtirish hamda innovatsion kredit mahsulotlaridan foydalanish ko'lamini kengaytirish zarurligini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ilmiy maqola ustida ishlash jarayonida tijorat banklarining kreditlash faoliyatini innovatsiyalar asosida takomillashtirish bo'yicha quyidagi xulosalar shakllantirildi:

- xalqaro faktoring tashqi savdoni moliyalashtirishning innovatsion shakli hisoblanadi va u nafaqat eksportyorning joriy faoliyatini kreditlash, balki uning kredit riskini minimallashtirish, xalqaro biznesni yuritish bilan bog'liq qonunchilik xususiyatlari, xorijiy til, debitor qarzdorlikni undirish tartibi hamda kontragent mamlakatidagi savdo amaliyoti bilan bog'liq masalalarni samarali hal qilish imkonini ham beradi;

- zamonaviy raqamli texnologiyalardan mijozlar to'g'risidagi ma'lumotlarni tahlil qilishda foydalanish bankka bank mahsulotini potensial sotib oluvchining raqamli portretini shakllantirish imkonini beradi hamda mijozlarga manzilli takliflar (kreditlar, kartalar) berish va reklama samaradorligini oshirishga xizmat qiladi;

- an'anaviy forfeytingni respublikamiz amaliyotida keng qo'llash imkoniyatlarini rivojlantirish uchun eksportchi va importchi korxonalarning xalqaro reyting agentliklari tomonidan beriladigan reyting baholariga ega bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday reyting baholarining mavjudligi ular tomonidan akseptlangan tijorat veksellarining xorijiy banklar tomonidan sotib olinishi imkoniyatlarini kengaytiradi;

- kreditlashning kontokorrent va forfeyting kabi innovatsion shakllarini respublikamiz banklari amaliyotiga keng joriy etish imkoniyatlari mavjud;

- respublikamiz tijorat banklari brutto aktivlari tarkibida kreditlarning salmog'i 2023–2025-yillarda nisbatan yuqori darajada bo'lgan;

- mamlakat tijorat banklari brutto aktivlari tarkibida kreditlarning salmog'i 2023–2025-yillarda pasayish tendensiyasiga ega bo'lgan;

- O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari tomonidan yuridik shaxslarga berilgan kreditlarning umumiy hajmida innovatsion kreditlarning ulushi 2023–2025-yillarda ularni yanada kengaytirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatgan. Shuningdek, brutto kreditlar hajmida innovatsion kreditlarning salmog'i 2025-yilda 2024-yilga nisbatan pasaygan.

Fikrimizcha, respublikamiz tijorat banklarining kreditlash faoliyatini innovatsiyalar asosida takomillashtirish uchun quyidagi tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

1. Innovatsion kredit mahsulotlari bilan bog'liq kredit riskini boshqarish amaliyotini takomillashtirish uchun, birinchidan, overdraft va kontokorrent kreditlarini berishda tranzaksion depozit hisobvarag'ining kreditli qoldig'ini har oyning oxirgi kunida ta'minlash talabini joriy etish kerak; ikkinchidan, investitsion innovatsion kreditlarning risk darajasini baholashda Bazel qo'mitasi tomonidan tavsiya etilgan "Standartlashgan yondashuv"dan foydalanish kerak.

1-jadval
Bazel-II standartida tavsiya etilgan kredit riskini baholash bo'yicha
standartlashgan yondashuvda kredit riskini baholash tartibi³

Reyting	Riskka tortish koeffitsiyentlari (%)			
	Davlat va Markaziy banklar	Kredit tashkilotlari (1-variant)	Kredit tashkilotlari (1-variant), qisqa muddatli talablar	Yuridik shaxs
AAA dan AA gacha	0	20	20 (20)	20
A+ dan A– gacha	20	50	50 (20)	50
BBB+ dan BBB– gacha	50	100	50 (20)	100
BB+ dan BB– gacha	100	100	100 (50)	100
B+ dan B– gacha	100	100	100 (50)	150
B– dan past	150	150	150 (150)	150
Reytingsiz	100	100	50 (20)	100

1-jadvaldagi ma'lumotlardan ko'rinadiki, Bazel-II standartida kredit riskini baholash uchun taklif etilgan standartlashgan yondashuvda kredit riskining darajasi kredit oluvchining suveren kredit reytingiga bog'liq ravishda belgilanadi.

³ Basel Committee on banking supervision. International convergence of capital measurement and capital standards. Basel-II, 2006. <http://www.bis.org/publications>.

2. Innovatsion kredit mahsulotlaridan foydalanish samaradorligini oshirish yo'li bilan tijorat banklari brutto kreditlarining daromadlilik darajasini oshirish uchun, birinchidan, innovatsion kreditlarning daromadliliigi bilan ulardan olinadigan foizli daromadlarning o'sish sur'atlari o'rtasidagi mutanosiblikni ta'minlash zarur; ikkinchidan, barqaror majburiyatlarning brutto passivlar hajmidagi salmog'ini oshirish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Coppock S. The everyday geographies of financialisation: impacts, subjects and alternatives // *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*. – 2013. – Vol. 6. – P. 479–500.
2. Lopatina D. A. Mejdunarodniy faktoring kak instrument finansirovaniya: osnovi pravovoy reglamentatsii // *Bankovskoye pravo*. – Moskva, 2009. – URL: <http://www.lawmix.ru/bux/32633/> (murojaat sanasi: 09-10-2013).
3. Bunkovskiy D. V. Meri podderjki razvitiya predprinimatelstva na mestnom urovne // *Upravleniye ustoychivim razvitiyem*. – 2019. – № 2 (21). – B. 5–12.
4. Axmedov F. X. O'zbekistonda tijorat banklarining tashqi savdoga ko'rsatadigan xizmatlarini takomillashtirish: i.f.b.f.d. (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – Toshkent, 2017. – 47 b.
5. Alimardonov I. M. Kichik biznes subyektlarini kreditlashning uslubiy va amaliy asoslarini takomillashtirish: i.f.d. ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya avtoreferati. – Toshkent, 2018. – B. 29.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 8/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
